

MEMÒRIA D'INTERVENCIÓ H-2466

Identificació

Número de registre	H-2466
Nom de l'objecte	Pintura sobre tela
Matèria / Tècnica	Pintura a l'oli
Autor / Època	Desconegut / Segona meitat del segle XIX
Dimensions	120 x 80 cm (obra); 158 x 120 cm (amb marc)
Tema / Descripció / Títol	Retrat femení / <i>Francisca de Ortén de España, de Molines de València</i>
Procedència / Localitzacions	--- / Reserva Cobalt. Museu de L'Hospitalet (lliurament) - Magatzem provisional Av. del Carrilet, 243 (retorn)
Altres referències/núm.	---
Lliurament	13/09/2019
Retorn	29/11/2019
Durada tractament	---
Restaurador	Gonzalo Martí Beltrán

Examen organolèptic i diagnosi

Suport	OBRA <u>Bastidor</u> <i>Descripció:</i> - Mòbil (de tipus espanyol), format per quatre llistons de fusta i travesser central (secció: 7 x 2cm), amb rebaix i falques. - Tipus de fusta / Tall: Conífera / Tangencial. <i>Inscripcions</i> (vista del revers): En la part central del travesser superior, apareix manuscrita amb pintura de color blau la lletra: I <i>Annexos:</i> L'obra presenta uns suplements, consistents en dos llistons de fusta de conífera (de 2 cm d'amplada per 1 de gruix), pintats de color negre per l'anvers, clavats als laterals dret i esquerre del bastidor, respectivament, per damunt de la tela. <i>Estat de conservació:</i> Bo Relació d'alteracions: Dipòsits de pols i brutícia, especialment abundants entre el bastidor i la tela.

Tela

Descripció:

L'obra es troba reentelada. Les característiques que es descriuen a continuació es corresponen amb les de la tela del reentelatge, única visible pel revers de l'obra

- Composició per determinar (sembla de lli comercial). Pendent d'anàlisi per determinar la seva naturalesa.
- Trama mitjana i regularitat en fils de l'ordit (vertical) i la trama, d'un gruix semblant.
- Teixit: Tafetà

Sistema d'unió de la tela al bastidor: Gavarrots de ferro.

Inscripcions i segells (vista del revers):

Troblem un segell, de color negre, amb el número de registre de l'obra:
H-2466

Annexos:

Paper fi de color verd, clavat als laterals de la tela amb els mateixos gavarrots amb els que s'ha tensat l'obra al bastidor.

Estat de conservació: regular/dolent

Relació d'alteracions:

- Dipòsits de pols.
- Atac generalitzat de fongs en forma de petites taques marrons pel revers.
- Lleugera pèrdua de tensió generalitzada.
- El paper que cobreix els laterals de la tela es troba fortament deteriorat, molt fràgil, parcialment després i amb nombroses pèrdues.

MARC

Descripció:

De fusta, amb decoració en guix.

Dimensions: 158 x 120 x 20 cm.

Annexos:

Tres fragments de paper engomat de color groc, enganxats al revers del llistó superior, corresponents al trasllat de l'obra fet per l'empresa Monterola, el nom de la qual figura al precinte.

Estat de conservació: Dolent.

Relació d'alteracions:

- Dipòsits de pols i brutícia, especialment abundants per la banda del revers.
- Abrasions.
- Manca de cohesió entre el suport de fusta i els relleus motllurats d'estuc, molt acusada a l'alçada dels encaixos, on també s'observen trencaments, amb fragments despresos, i pèrdues de la decoració.
- Trencament del suport de fusta, localitzat a l'extrem superior del llistó dret (vista del revers) de la cara interna del marc.
- El suport de fusta presenta un lleu atac de corc.

Capa de preparació

OBRA:

Descripció:

- Per determinar la seva composició i color. Tot sembla indicar que existeix una capa vermella sota la capa pictòrica.

Estat de conservació: regular.

Relació d'alteracions:

- Pèrdues puntuals de la preparació a les arestes exteriors de l'obra, en contacte amb el marc i les cantonades.

MARC

Descripció:

Preparació tradicional de sulfat de calci i cola de conill i bol vermell.

Estat de conservació: regular / dolent.

Relació d'alteracions:

- Abrasions i enfonsaments puntuals.
- Trencaments, desprendiments i pèrdues.

Capa pictòrica

OBRA:

Tècnica d'execució: Oli

Capa: d'un gruix mitjà, amb empastaments puntuals coincidint amb punts de llum, com és el cas de les joies.

Pinzellada: Bastant difusa, amb colors foscos (especialment els foscos) i poca empremta de pinzell.

Acabat: Brillant.

Estat de conservació: Dolent.

Relació d'alteracions:

- Atac generalitzat de fongs força sever.
- Pèrdues puntuals i bastant lleus, localitzades a l'àrea perimetral de l'obra i les cantonades, La causa la trobem, fonamentalment, en el fregament de la pintura amb el galze del marc.

MARC:

Descripció: El marc es troba daurat amb or fi, amb acabats brillants i mats, i presenta una policromia de color negre al fons de la sanefa plana interna i als laterals.

Relació d'alteracions:

- Abrasions generalitzades, especialment abundants a les parts altes de les decoracions i a les arestes exteriors, on el fregaments són més habituals.
- Pèrdues puntuals, fonamentalment a l'alçada dels encaixos, coincidint amb pèrdues de la decoració motllurada.

Capes de superfície

OBRA:

Descripció: L'obra es troba protegida amb un vernís al alcohol, possiblement una goma laca (pendent d'anàlisi per confirmar).

Relació d'alteracions:

- Dipòsits superficials de pols.
- Atac generalitzat de fongs en forma de taques clares disseminades per tota la superfície de l'obra.

Intervencions anteriors

MARC: <i>Descripció:</i> El daurat del marc es troba protegit amb un vernís al alcohol, possiblement una goma laca (pendent d'anàlisis per confirmar). <i>Relació d'alteracions:</i> - Dipòsits superficials de pols. - Enfosquiments puntuals, deguts a l'envelliment de les repintades del daurat realitzades amb purpurina.	OBRA - Reentelatge del suport tèxtil. - Repintades puntuals, algunes de les quals es troben actualment desajustades, com és el cas de la que es troba a la banda esquerra del fons fosc. - Eixamplament de l'obra mitjançant la instal·lació de dos suplementes de fusta als laterals dret i esquerre, pintats imitant el color del fons. - Col·locació d'una cinta de paper de color verd cobrint el lateral de l'obra. MARC - Reparació de pèrdues en la decoració daurada mitjançant repintades fetes amb purpurina.
Conclusions	L'estat de conservació de l'obra és, en termes generals, dolent, per l'atac sever de fongs que sofreix la pintura i els despreniments i les pèrdues a la decoració motllurada del marc.

Proposta de conservació – restauració

ANÀLISIS I DIAGNÒSTIC:

- Estudi i documentació fotogràfica de l'estat de conservació de l'obra abans del procés d'intervenció.

TREBALLS DE CONSERVACIÓ CURATIVA:

- Separació del marc de l'obra.
- Eliminació mecànica de la pols i brutícia.
- Tractament del suport de fusta del marc: eliminació dels corcs.
- Desinfecció de fongs i neteja superficial química.
- Instal·lació de l'obra novament al seu marc.
- **Intervenció d'urgència:** Adhesió dels tres fragments despresos de la decoració motllurada del marc, per evitar que es perdin o pugui progressar la degradació.

Els treballs de restauració inclosos en aquesta proposta s'ajustaran en tot moment als criteris de reversibilitat i estabilitat que garanteixin la salvaguarda de la integritat física, artística i històrica de l'obra.

Procés de conservació – restauració

Proves fisicoquímiques	Proves de solubilitat a la capa pictòrica i a la inscripció blava present al revers del bastidor.
Separació del marc de l'obra	Eliminació de l'antic sistema d'ancoratge del marc a l'obra (puntes de ferro clavades a la cara interna del marc)
Desinfecció / Desinsectació	OBRA: <i>Anvers:</i> - Eliminació puntual (amb hisop) de les hifes dels fongs, abans de procedir a la nebulització general de la solució fungicida. - Desinfecció de la capa pictòrica, atacada pels fongs, mitjançant nebulització d'una solució fungicida, seguida de l'aspiració puntual de les hifes i espores procedents dels fongs, emprant cànules i raspalls tous de petites dimensions. - Repàs de l'aspiració de l'obra pictòrica, seguint el mateix mètode i materials. Materials emprats: Paper Japó, Etanol/aigua destil·lada (70:30), aspirador de baixa pressió dotat de filtre HEPA. <i>Revers:</i> Tela / bastidor - Desinfecció de la tela i el bastidor mitjançant nebulització d'una solució fungicida, seguida de l'aspiració puntual de les hifes i espores procedents dels fongs, emprant cànules de petites dimensions. - Aspiració general del revers seguint el mateix mètode, però emprant una boca més gran. Materials emprats: Etanol+0,1% de clorur de benzalconi / aigua destil·lada, (70:30), aspirador de baixa pressió dotat de filtre HEPA. MARC: - Un cop enretirats els tres fragments de precinte de paper del revers del llistó superior del marc, es procedeix a la desinfecció mitjançant nebulització d'una solució fungicida, seguida de l'aspiració puntual de les hifes i espores procedents dels fongs, emprant cànules de petites dimensions. - Aspiració general de l'anvers i el revers seguint el mateix mètode, però emprant una boca més gran. - Desinsectació de l'atac de corc visible en el suport ligni, mitjançant impregnació amb paletina d'un tractament insecticida a base de permetrina Materials emprats: White Spirit, Etanol+0,1% de clorur de benzalconi / aigua destil·lada, (70:30), aspirador de baixa pressió dotat de filtre HEPA, Xilamon® fondo.
Consolidació	OBRA: <i>Intervencions al bastidor:</i> - Picat de falques, per restituir la tensió del suport tèxtil.

	MARC: <i>Intervencions al suport:</i> - Encolat de la fractura al llistó dret (vista del revers) de la cara interna del marc. - Adhesió de 8 fragments de decoració motllurada solts a les cantonades. - Injecció d'un adhesiu de naturalesa proteica a les zones de la decoració amb estuc que presenten problemes de cohesió i a les fissures. Materials emprats: Adhesiu vinílic (PVA) i cola de conill.
Neteja	OBRA: - Neteja mecànica en sec de la capa pictòrica i el revers de l'obra, per eliminar la pols més adherida i els dipòsits acumulats entre el bastidor i la tela. - Neteja aquosa de la capa pictòrica. Materials emprats: <i>Wishab</i> tova, paletina de cerres suaus, aspirador de baixa pressió dotat de filtre HEPA, cotó i aigua destil·lada. MARC: - Neteja mecànica en sec, tant de l'anvers com del revers. - Neteja aquosa de la superfície policromada. Materials emprats: <i>Wishab</i> tova, paletina de cerres suaus, aspirador de baixa pressió dotat de filtre HEPA, cotó i aigua destil·lada.
Eliminació d'estrats no-originals	OBRA: <i>Intervencions a la carpa de superfície:</i> - Un cop finalitzat el procés de desinfecció, s'observa que els fongs han afectat al vernís no original, polvoritzant-lo. - Encara que en el pressupost original no es contemplés, s'ha decidit retirar aquest vernís no original alterat, emprant els mateixos dissolvents de la solució fungicida, per obtenir una millor lectura del cromatisme de l'obra. Materials emprats: Etanol / Aigua destil·lada (50:50)
Reintegracions	OBRA: <i>Intervencions a la carpa de superfície:</i> - Substitució del vernís no original alterat per un vernís de baix pes molecular aplicat amb paletina. Materials emprats: Regalrez 1094® al 20% en WS D40®
Muntatge de l'obra	<i>Emmarcat de l'obra:</i> - Substitució de l'antic sistema d'ancoratge per flexos d'acer, cargolats a la banda posterior del marc.
Embalatge	Encara que no estava previst en el pressupost presentat, s'ha decidit embalar l'obra amb teixit - no teixit -, per evitar la pols durant l'emmagatzematge, i posar unes cantoneres rígides, amb interior folrat amb un laminat tou, per protegir l'obra del contacte directe amb les superfícies del magatzem. Materials emprats: Cantoneres de PVC amb escuma de polietilè Cell-air® i TNT de polietilè transpirable Cellplas®.

Barcelona, a 29 de novembre de 2019

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized 'G' that loops around and crosses itself, with the letters 'FM' visible in the center.

Gonzalo Martí Beltrán

Llicenciat en B.B.A.A.
Diplomat en Restauració